

**ISTOTA I ZNACZENIE SŁUŻBY PRZYGOTOWAWCZEJ I SZKOLENIA
REZERW
THE MEANING AND ESSENCE OF PREPARATORY SERVICE AND RESERVE
TRAINING**

Anna BORUCKA
anna.borucka@wat.edu.pl
Maciej WIELGOSIK
wiema@o2.pl

Wojskowa Akademia Techniczna
Wydział Logistyki
Instytut Logistyki

Streszczenie: Genezą Narodowych Sił Rezerwowych były zmiany strukturalne i organizacyjne, jakim ulegały Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej na przestrzeni ostatnich lat. Spowodowały one zmniejszenie liczebności żołnierzy i wymusiły poszukiwanie nowych rozwiązań w aspekcie ich pozyskania. W artykule przedstawiono podstawy prawne dotyczące funkcjonowania służby żołnierzy rezerwy a także jej istotę i główne zasady oraz omówiono aktualną sytuację dotyczącą procesu szkolenia.

Abstract: The genesis of National Reserve Forces was structural and organizational changes in Polish Armed Forces in last years. The changes caused reduction in number of soldiers and forced to seek new solutions in aspects of sourcing. In this article are shown legal footing regarding to duty of reserve soldiers and the main rules of their duty. The current situation of training process was also talked over.

Słowa kluczowe: żołnierze rezerwy, Narodowe Siły Zbrojne, służba przygotowawcza

Key words: reserve soldiers, National Reserve Forces, preparing duty

WSTĘP

Poczucie bezpieczeństwa i pewna stałość aktualnej sytuacji geopolitycznej pozwala społeczeństwu na spokój i stabilność. Jednak brak zagrożeń kryzysowych czy wojny, a także obecność Polski w wielu sojuszach i utrzymywanie stosunków dyplomatycznych oraz gospodarczych z państwami ościennymi nie zwalnia z obowiązku dbania o bezpieczeństwo kraju i kreowania aktywnej polityki w sprawach operacyjno-obronnych. W tym celu – obok ciągłego i intensywnego procesu szkolenia żołnierzy służby czynnej, mającego na celu permanentną poprawę funkcjonowania profesjonalnych Sił Zbrojnych - prowadzone są działania polegające na gromadzeniu i szkoleniu rezerw osobowych na potrzeby uzupełnieniowe wojska.

W tym właśnie celu powstały Narodowe Siły Rezerwowe (NSR), które tworzone są przez żołnierzy rezerwy, mających nadane przydziały kryzysowe. Stanowią oni wyselekcjonowany, ochotniczy zasób żołnierzy, przewidzianych na określone stanowiska

służbowe w jednostkach wojskowych, na wypadek zaistnienia zagrożeń militarnych i niemilitarnych, zarówno w kraju, jak i za granicą.

W artykule przedstawiono podstawy prawne dotyczące funkcjonowania służby żołnierzy rezerwy a także jej istotę i główne zasady oraz omówiono aktualną sytuację dotyczącą procesu szkolenia.

1. PODSTAWY PRAWNE

1.1. Narodowe Siły Rezerwowe

Podstaw prawnych Narodowych Sił Rezerwowych, jak i przepisów normujących powoływanie na ćwiczenia żołnierzy rezerwy należy doszukiwać się przede wszystkim w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP i jej aktach wykonawczych.

Art. 99a ustawy mówi, że Narodowe Siły Rezerwowe tworzą żołnierze rezerwy, którym nadano przydziały kryzysowe. Przydziały kryzysowe na wykonywanie obowiązków w ramach NSR nie mogą być nadane żołnierzom zawodowym oraz pełniącym służbę kandydacką do czasu zwolnienia z pełnienia przez nich tego rodzaju służby. Przydział taki można nadać ze skutkiem następującym właśnie po okresie zwolnienia ze służby. Może on zostać nadany na okres od dwóch do sześciu lat z możliwością ponownego nadania.

Przydziały nadaje Wojskowy Komendant Uzupełnień w porozumieniu z dowódcą właściwej jednostki wojskowej. Karta przydziału kryzysowego wydawana przez właściwego Wojskowego Komendanta Uzupełnień, ma charakter decyzji administracyjnej i nie wymaga uzasadnienia. Przydział kryzysowy jest tożsamy przydziałowi mobilizacyjnemu chyba, że osobie wydano kartę przydziału kryzysowego oraz nadano inny przydział mobilizacyjny na czas wojny.

Ważne jest, że żołnierz posiadający nadany przydział kryzysowy - aż do jego wygaśnięcia - obowiązany jest do wykonywania obowiązków z niego wynikających. W czasie trwania kontraktu na wykonywanie obowiązków w ramach NSR żołnierz może mieć zmieniany przydział kryzysowy, w szczególności w ramach stanowisk wcześniej określonych w kontrakcie, zmiany stopnia wojskowego, rozwiązania JW., w której żołnierz miał wykonywać obowiązki w ramach NSR, w przypadku zniesienia stanowiska, na które żołnierz miał przydział, w przypadku utraty czy nieotrzymania przez żołnierza uprawnień wymaganych na danym stanowisku, podwyższenia uprawnień posiadanych przez żołnierza czy w końcu w innych sytuacjach – na jego wniosek.

Organizację i sposób pełnienia służby w ramach NSR szerzej normują akty wykonawcze. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 września 2015 r. w sprawie zawierania kontraktów na wykonywanie obowiązków w Narodowych Siłach

Rezerwowych normuje techniczną stronę zawierania kontraktów w ramach NSR. Zawiera wzór wniosku o zawarcie kontraktu, wzór kontraktu o wykonywanie obowiązków w ramach NSR i opisuje sposób zawarcia tego kontraktu między żołnierzem rezerwy, a dowódcą JW. (poprzez WKU). Dokumentem regulującym kwestie nadawania, uchylania i zmiany przydziałów kryzysowych jest Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie przydziałów kryzysowych.

1.2. Ćwiczenia wojskowe i służba przygotowawcza

Art. 100 ustawy stanowi, że obowiązek służby wojskowej żołnierzy rezerwy w czasie pokoju polega na odbywaniu ćwiczeń wojskowych oraz pełnieniu okresowej służby wojskowej. Obowiązek ten nie jest pozostawiony bez ochrony, ponieważ czyn polegający na niestawieniu się do odbycia ćwiczeń wojskowych spenalizowany został w art. 224 ustawy o powszechnym obowiązku obrony i zagrożony jest karą grzywny lub ograniczenia wolności. W chwili zawieszenia obowiązku wykonywania zasadniczej służby wojskowej pojawił się jednak pewien problem. W jaki sposób żołnierze mieliby trafić do zawodowej służby wojskowej lub pełnić zadania na mocy przydziału kryzysowego, jeśli nie zostaliby poddani podstawowemu szkoleniu wojskowemu i nie złożyliby przysięgi wojskowej? W celu niwelacji tego problemu wprowadzono służbę przygotowawczą, którą reguluje rozdział 4a ustawy. Służbę przygotowawczą można pełnić tylko na wniosek lub za zgodą ochotników, którzy mają uregulowany stosunek do służby wojskowej, a także osób, które nie podlegają obowiązkowi odbycia służby zasadniczej (dalej: ZSW) lub przeszkolenia wojskowego. Służby tej nie pełni się jednak w czasie trwania obowiązku odbywania ZSW oraz przeszkolenia. Stosunek służbowy powstaje więc w drodze powołania, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do pełnienia służby przygotowawczej. Aby móc pełnić służbę przygotowawczą trzeba jednak spełnić kilka warunków. Osoba może zostać powołana, jeżeli nie była karana za przestępstwo umyślne, posiada obywatelstwo polskie oraz zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia służby wojskowej. Naturalnie, wymagane jest także osiągnięcie wieku - co najmniej lat osiemnastu.

Służba przygotowawcza pełniona jest na potrzeby różnych korpusów. W przypadku kształcenia na potrzeby korpusu oficerów osoba musi legitymować się wyższym wykształceniem. W przypadku podoficerów, musi mieć co najmniej średnie wykształcenie, a szeregowych – co najmniej gimnazjalne. Przyszłych oficerów kształci się w uczelniach wojskowych, podoficerów w szkołach podoficerskich a szeregowych w ośrodkach szkolenia. Dopuszczalne jest także kształcenie żołnierzy służby przygotowawczej w jednostkach wojskowych. Każdorazowo takie szkolenie kończy się egzaminem.

Aktem wykonawczym regulującym kwestie odbywania ćwiczeń wojskowych jest Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 15 czerwca 2015 r. w sprawie ćwiczeń wojskowych. Rozporządzenie to zawiera informacje na temat trybu powoływania na ćwiczenia, sposobu ich odbywania i czasu ich trwania. W przypadku żołnierzy rezerwy ćwiczenia te mogą odbywać się w trybie zwykłym, ochotniczym i natychmiastowego stawiennictwa. W przypadku osób, które nie są żołnierzami rezerwy, nie jest możliwe powołanie w trybie natychmiastowego stawiennictwa. Rozporządzenie to reguluje także sposób wyznaczania na stanowiska w czasie odbywania ćwiczeń wojskowych i zwalniania z obowiązku ich odbywania z przyczyn losowych. Jest to ważne, ponieważ uchylenie się od obowiązku ćwiczeń wojskowych – jak wcześniej wspomniano – jest karalne.

1.3. Świadczenia finansowe

Ważną i często drażliwą kwestią są świadczenia pieniężne. Każdy, kto pełni służbę wojskową ma prawo do uzyskania z tego tytułu odpowiedniego świadczenia finansowego, uwzględniającego wiele kryteriów. Art. 132d ustawy o powszechnym obowiązku obrony mówi, że żołnierzom rezerwy, których wynagrodzenie z tytułu stosunku pracy jest wyższe niż uposażenie zasadnicze otrzymywane w czasie pełnienia okresowej służby wojskowej, przysługuje rekompensata finansowa w wysokości różnicy między wynagrodzeniem a uposażeniem. Ponadto, jeśli żołnierz ten zamieszkuje poza miejscem pełnienia służby, to ma prawo do zwrotu kosztów dojazdów do miejsca pełnienia służby i z powrotem. Na mocy art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy niezawodowych należne uposażenie żołnierzom pełniącym okresową służbę wojskową wypłaca się na takich samych zasadach, jak żołnierzom zawodowym, proporcjonalnie do okresu pełnienia służby. W związku z tym przyjęto, że za każdy dzień pełnienia okresowej służby wojskowej żołnierzowi niezawodowemu przysługuje określona część uposażenia, przysługującego żołnierzowi zawodowemu w posiadanym przez niego stopniu.

Ponieważ jednak osoby powoływane na ćwiczenia żołnierzy rezerwy są z reguły pracownikami gospodarki narodowej pojawia się problem naruszający w pewien sposób interesy pracodawcy. Traci on bowiem na określony czas pracownika. Problematyką tą zajmuje się Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego pracodawcom zatrudniającym żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy za okres odbywania przez tych żołnierzy ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej. Pracodawcy, który zatrudnia żołnierzy rezerwy posiadających przydziały kryzysowe, na mocy rozporządzenia, przyznano świadczenia finansowe, które mają mu zrekompensować koszty poniesione z tytułu utrudnień

związanych z powołaniem żołnierza rezerwy na ćwiczenia. Świadczenie to obejmuje rekompensatę kosztów, ale bez kwoty wynagrodzenia, które poniósł pracodawca z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony nowego pracownika, w celu zastąpienia żołnierza. Świadczenie to jednak jest wypłacane wyłącznie w przypadku złożenia przez pracodawcę wniosku. Świadczenie to obejmuje także odprawę, którą pracodawca obowiązany jest wypłacić pracownikowi powoływanemu po raz pierwszy do odbycia okresowej służby wojskowej. Za ustalenie kwoty świadczenia na rzecz pracodawcy odpowiada szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego. W przypadku wydania odmowy wypłaty świadczenia, lub ustalenia kwoty niższej niż żądana przez pracodawcę we wniosku, szef WSW wyda decyzję administracyjną.

2. ANALIZA STANU OBECNEGO

2.1. Narodowe Siły Rezerwowe

Profesjonalna armia to nie tylko doskonale wyszkoleni żołnierze służby czynnej, ale również przeszkoleni i gotowi do podjęcia zadań żołnierze ochotnicy. Stanowią oni zarówno obsadę stanowisk służbowych czasu „P”, jak i zaplecze powoływane do służby czynnej w sytuacjach tego wymagających (np. zagrożenie kryzysowe, konieczność wzmocnienia sił podstawowych). Takie procedury są możliwe w ramach powstałych Narodowych Sił Rezerwowych (NSR), które umożliwiają zaangażowanie żołnierzy rezerwy w czasie pokoju.

Genezą Narodowych Sił Rezerwowych były zmiany strukturalne i organizacyjne, jakim ulegały Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej na przestrzeni ostatnich lat. Ich efektem było zdecydowane zmniejszenie ich liczebności z ponad 200 tys. w 2000 roku do ok. 150 tys. w 2003 roku. Kolejne lata wprowadzają nowe rozwiązania, oparte przede wszystkim na silnym akcentowaniu uzawodowienia armii, czego pokłosiem jest powstanie korpusu szeregowych zawodowych i stopniowa rezygnacja z żołnierzy służby zasadniczej. Efektem jest osiągnięcie 64% poziomu uzawodowienia Sił Zbrojnych na koniec 2007 r. Kolejny rok (2008 r.) rozpoczyna proces pełnego uzawodowienia, w myśl nowej, profesjonalnej armii (ostatnie wcielenie do wojska w ramach poboru do zasadniczej służby wojskowej odbyło się w grudniu 2008 r., a ostatnie zwolnienia do września 2009 r.). Odpowiedzią na wygaszoną służbę zasadniczą było powstanie Narodowych Sił Rezerwowych. Główne założenia dotyczące ich funkcjonowania zostały określone w rządowym *Programie profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na lata 2008 – 2010* i zakładały między innymi, że liczebność ewidencyjna SZ RP wyniesie około 120 tys. żołnierzy służby czynnej i Narodowych Sił Rezerwowych.

Te ostatnie powstały właśnie celem wzmocnienia potencjału Sił Zbrojnych RP poprzez wypełnianie ustawowych obowiązków związanych z (Dz. U., 2012, Art. 108):

- zwalczaniem klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków;
- działaniami antyterrorystycznymi;
- zadaniami z zakresu ochrony mienia;
- akcjami poszukiwawczymi;
- ochroną zdrowia i życia ludzkiego;
- oczyszczaniem terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiem;
- realizacją zadań z zakresu zarządzania kryzysowego;
- wykonywaniem zadań poza granicami państwa.

Zatem, jak widać, zasadniczym przeznaczeniem Sił Zbrojnych jest konstytucyjne zapewnienie niepodległości państwa i nienaruszalności jego granic - stąd ich przeznaczenie - do użycia wówczas, gdy pojawiające się zagrożenie militarne nie powoduje jeszcze konieczności ogłoszenia mobilizacji.

Główne przeznaczenie żołnierzy NSR związane jest z uzupełnieniem jednostek wojskowych do wykonywania zadań w kraju, ale również dotyczy wykonywania misji poza granicami wówczas, jeżeli niezbędni są trudno dostępni specjaliści (personel medyczny, informatycy, prawnicy, tłumacze, obserwatorzy itp.). Proces kształtowania zasobów NSR jest wnikliwy i wieloetapowy a składa się na niego:

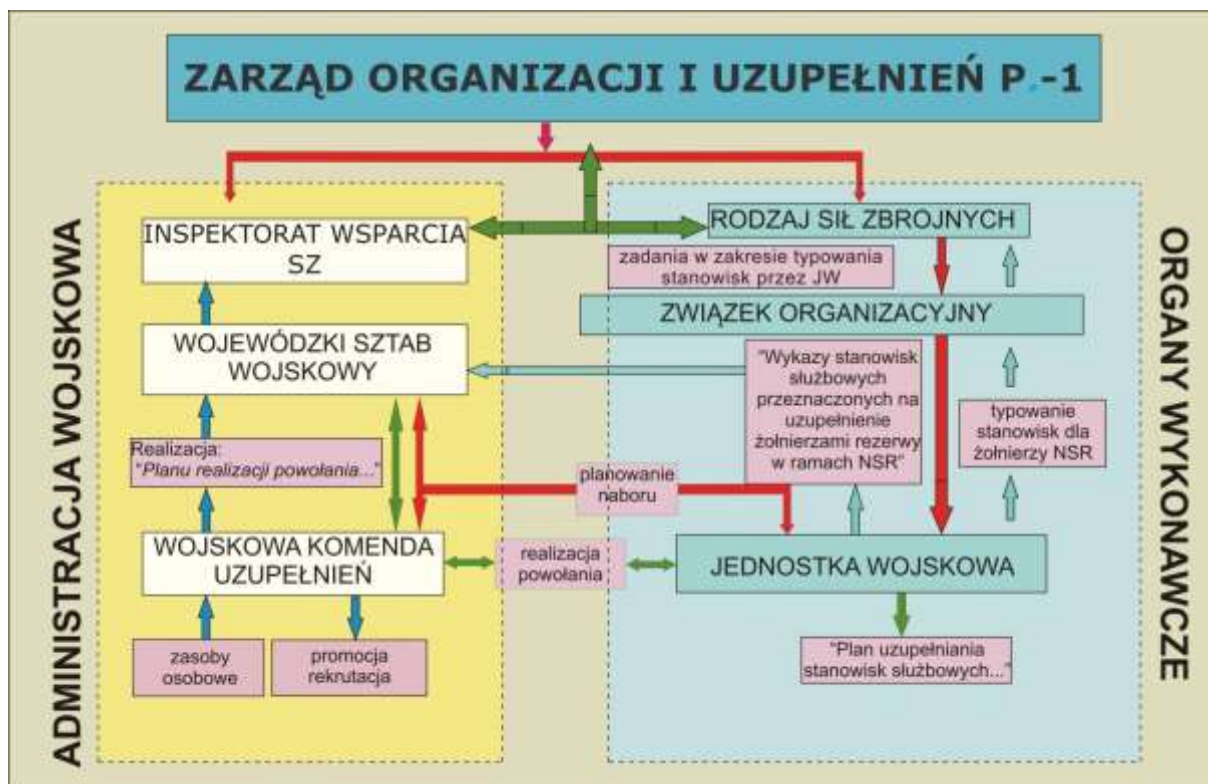
- promocja i rekrutacja;
- typowanie i przeznaczanie żołnierzy rezerwy - kandydatów na uzupełnianie wytypowanych stanowisk służbowych przeznaczonych dla NSR w jednostkach wojskowych;
- kierowanie żołnierzy rezerwy na wymagane badania psychologiczne oraz badania lekarskie i specjalistyczne;
- kierowanie do jednostek wojskowych, w celu przeprowadzenia procesu kwalifikowania na wskazane stanowiska służbowe przeznaczone dla NSR;
- zawieranie kontraktów na wykonywanie obowiązków w ramach NSR;
- nadawanie przydziałów kryzysowych;
- prowadzenie ewidencji wojskowej żołnierzy rezerwy - kandydatów do NSR, oraz bieżąca jej aktualizacja.

Najistotniejszy jest proces rekrutacji, który jest zadaniem Wojewódzkich Sztabów Wojskowych, pełniących rolę regionalnych (wojewódzkich) ośrodków koordynacyjnych a także podległych im Wojskowych Komend Uzupełnień. W procesie naboru i rekrutacji

uczestniczą również dowódcy jednostek wojskowych, odpowiadający za wytypowanie stanowisk służbowych przeznaczonych dla NSR oraz wojskowe komisje lekarskie i wojskowe pracownie psychologiczne. Podstawą rozpoczęcia służby jest zawarcie kontraktu z żołnierzem rezerwy i wyznaczenie na pierwsze stanowisko służbowe. Ich liczba oraz lokowanie wynika z wskazań dowódcy JW., ale przede wszystkim uwzględnia nadrzędne kwestie związane z:

- liczbą stanowisk przewidzianych dla żołnierzy NSR w Siłach Zbrojnych i poszczególnych jednostkach wojskowych,
- limitami środków budżetowych, zaplanowanych na realizację tych przedsięwzięć,
- potrzebami uzupełnieniowymi, uwzględniającymi między innymi faktycznie występujące wakaty, przewidywaną liczbę zwolnień żołnierzy ze służby w NSR, przejścia żołnierzy NSR do wyższych korpusów kadry oraz planowane zmiany stanowisk przewidzianych dla żołnierzy zawodowych,
- kryteriami doboru kandydatów na nieobsadzone stanowiska służbowe, przewidziane w jednostkach wojskowych dla żołnierzy NSR,
- stanem zasobów żołnierzy rezerwy i możliwościami pozyskania ochotników pod kątem ich przydatności na wakujące stanowiska żołnierzy NSR,
- potrzebami i możliwościami szkolenia ochotników do NSR w ramach służby przygotowawczej.

Oczywiście cały proces musi być koordynowany i wspierany z poziomu instytucji i dowództw Resortu Obrony Narodowej. Zasadniczymi organami planistycznymi w zakresie uzupełniania jednostek wojskowych żołnierzami NSR są: Zarząd Organizacji i Uzupełnień – P1 oraz Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych. Planowaniem i realizacją procesu uzupełnienia stanowisk służbowych dla NSR zajmują się jednostki wojskowe a organami realizującymi uzupełnianie potrzeb osobowych w zakresie rekrutacji oraz powoływania ochotników są wspomniane już WSzW - Wojewódzkie Sztaby Wojskowe i oraz WKU - Wojskowe Komendy Uzupełnień. Planowanie uzupełniania stanowisk służbowych żołnierzami rezerwy w ramach NSR przedstawia Rys. 1.

Rysunek 1. Planowanie uzupełniania stanowisk służbowych żołnierzami rezerwy w ramach NSR.

Źródło: materiały wew. WKU.

Kandydaci na żołnierzy NSR muszą spełniać określone wymagania, określone w ustawie (Dz. U., 2012, Art. 99a). Najważniejsze z nich to:

- posiadanie statusu żołnierza rezerwy,
- wystąpienie z wnioskiem do wojskowego komendanta uzupełnień o zawarcie kontraktu do wykonywania obowiązków i pełnienia czynnej służby wojskowej w ramach NSR,
- wiek dla oficerów i podoficerów do 60 lat, a dla szeregowych do 50 lat,
- spełnienie warunków zdrowotnych do pełnienia czynnej służby wojskowej,
- niekaralność za przestępstwa z winy umyślnej i wykroczenia nie licujące z honorem i godnością żołnierza,
- posiadanie wykształcenia odpowiedniego do korpusu w ramach którego ma być wyznaczony na stanowisko służbowe,
- posiadanie przygotowania zawodowego oraz kwalifikacji i umiejętności przydatnych w służbie wojskowej,
- zaliczenie z oceną pozytywną sprawdzianu z wychowania fizycznego, organizowanego przez dowódcę jednostki wojskowej,

- pełnienie służby przygotowawczej i pozytywne zdanie egzaminu, jeżeli wcześniej nie odbywał czynnej służby wojskowej.

Spełnienie pierwszego wymagania, czyli bycie żołnierzem rezerwy, oznacza status osoby, która złożyła przysięgę wojskową, posiada określony stopień wojskowy oraz została przeniesiona do rezerwy, po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej, w tym z zawodowej służby wojskowej, ze służby kandydackiej, lub służby przygotowawczej, albo po odbyciu zajęć wojskowych w czasie trwania studiów, jeżeli w dalszym ciągu podlega obowiązkowi służby wojskowej. Żołnierzami rezerwy pozostaną również osoby, które dotychczas nabyły ten tytuł, pomimo nieodbywania służby wojskowej. Tylko takie osoby mogą podpisać kontrakt na żołnierza NSR.

Istnieje kilka źródeł gromadzenia zasobów osobowych na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych. Są to:

- zasoby żołnierzy rezerwy,
- zawodowa służba wojskowa,
- służba kandydacka,
- służba przygotowawcza.

W pierwszym etapie rekrutacji kandydatami byli tylko żołnierze zawodowi, a także żołnierze zwolnieni ze służby kandydackiej i dotychczasowi żołnierze rezerwy. Jednak z uwagi na potrzeby SZ RP oraz wychodząc naprzeciw społecznym oczekiwaniom, rozpoczęło się szkolenie ochotników, którzy nie odbyli szkolenia wojskowego. Służba takich osób w NSR jest możliwa po odbyciu przez te osoby służby przygotowawczej, stosownie do posiadanego wykształcenia.

2.2. Służba przygotowawcza

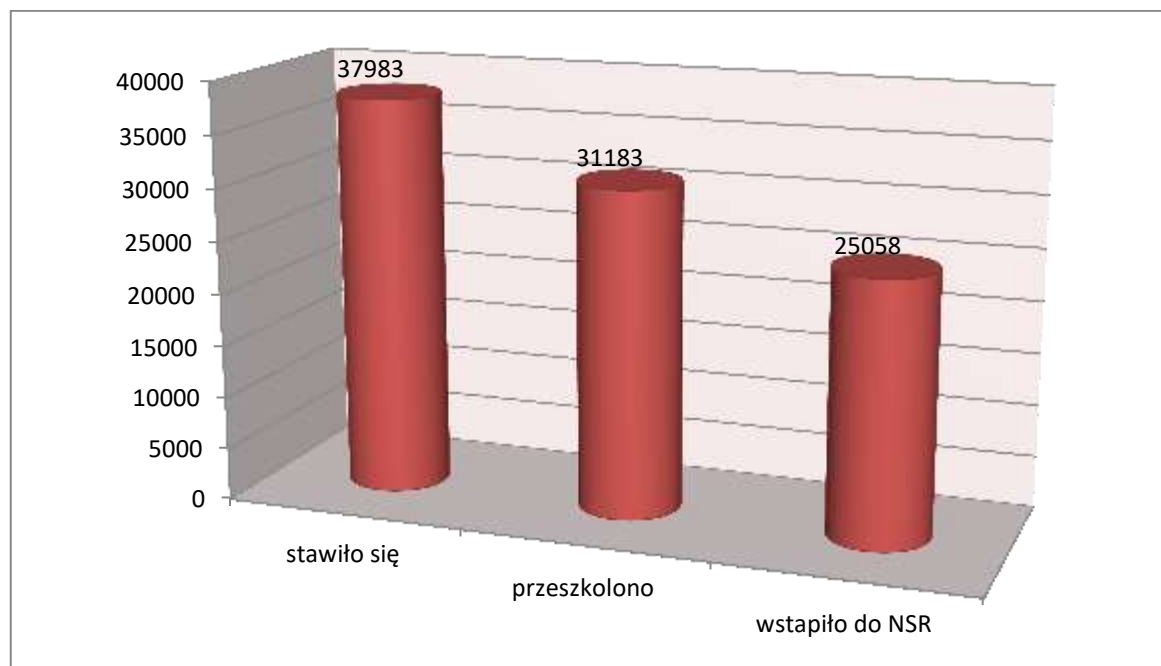
Służba przygotowawcza jest alternatywą dla osób chcących uzyskać wyszkolenie wojskowe, ale niekoniecznie planujących długotrwały związek ze służbą wojskową. Jest ona źródłem uzupełniającym zasoby przeszkolonych żołnierzy rezerwy do wykorzystania w czasie „W”.

Służba przygotowawcza stanowi aktualnie główne źródło pozyskiwania zasobów żołnierzy rezerwy na potrzeby sił zbrojnych. Jest formą służby wojskowej, właściwą dla osób, które nie posiadają wykształcenia wojskowego i wyrażą chęć jej pełnienia, gdyż powołanie powstaje w drodze dobrowolnego zgłoszenia. Limity powołań do służby przygotowawczej kształtują potrzeby wojska a także ograniczenia budżetowe.

Służba ta może być pełniona przez (Dz. U., 2012, Art. 55):

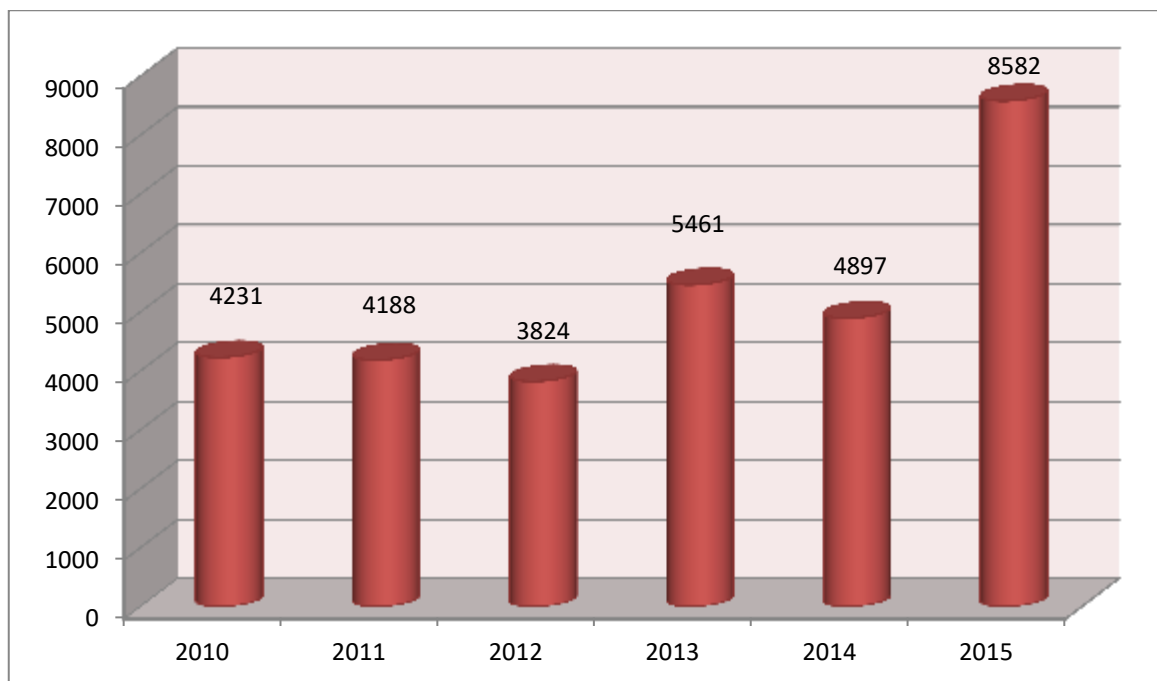
- osoby przeniesione do rezerwy, w tym żołnierzy rezerwy, którzy dotychczas nie odbywali czynnej służby wojskowej,
- ochotników, którzy zgłoszą się do jej odbycia i nie podlegają obowiązkowi odbycia zasadniczej służby wojskowej;

Inauguracja służby przygotowawczej miała miejsce w październiku 2010 r. i jak dotąd umożliwiła wyszkolenie ponad 27,3 tys. ochotników, z czego aż 25 tys. zasiliło szeregi NSR (Rys. 2, Rys. 3).

Rysunek 2. Efektywność służby przygotowawczej w latach 2010-2015.

Źródło: materiały wew. P1.

Rysunek 3. Realizacja służby przygotowawczej w latach 2010-2015.

Źródło: materiały wew. P1.

W roku 2016 zaplanowano przeszkolenie 11 925 osób, w tym na potrzeby korpusu:

- oficerów – 100 ochotników;
- podoficerów – 100 ochotników;
- szeregowych – 11 725 ochotników.

Kształcenie odbywa się w uczelniach wojskowych, szkołach podoficerskich i centrach szkolenia a także w jednostkach wojskowych, co wynika z art. 98b ust. 3 ppkt 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP. Zgodnie z nim, żołnierzy służby przygotowawczej na potrzeby korpusu oficerów kształcą uczelnie wojskowe i są to Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu oraz Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie.

Domeną Wojskowej Akademii Technicznej są dwa kursy:

1. Kurs przeszkolenia kadr rezerwy – oficerski - dla korpusu osobowego logistyki, w grupie osobowej ogólnologistycznej, specjalność ogólna.
2. Szkolenie ochotników w ramach służby przygotowawczej na potrzeby korpusu oficerów w KO logistyki – kurs dla kandydatów na oficerów w korpusie osobowym logistyki w ramach przydziałów mobilizacyjnych na stanowiska etatu czasu „W” jednostek wojskowych.

Kursy różnią się między sobą nie tylko realizowanym programem, ale również czasem trwania. Kurs przeszkolenia kadr rezerwy – oficerski - trwa 2 miesiące, a program kształcenia obejmuje 280 godzin zajęć programowych. Realizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego podporządkowana jest ściśle osiągnięciu założonych celów szkolenia a każde zajęcia

i przedsięwzięcia traktowane są jako celowe, przemyślane i metodycznie usystematyzowane oddziaływanie dydaktyczno-wychowawcze, umożliwiające kierowanie procesem poznawczym słuchaczy. Na zajęciach stosowane są metody szkolenia rozwijające u słuchaczy twórcze myślenie, pobudzające do aktywności i inicjatywy, kształtujące ich sprawność intelektualną. Wiedza przekazywana w poszczególnych przedmiotach szkolenia jest jak najbardziej aktualna, pochodząca z najnowszych źródeł. Ponadto w procesie dydaktyczno-wychowawczym kształtowane są najcenniejsze dla oficera rezerwy wartości moralne, poprzez propagowanie wzorców osobowych, tworzonych przez żołnierzy zawodowych Uczelni oraz przez etykę zawodową i kulturę dowodzenia.

Szkolenie ochotników w ramach służby przygotowawczej jest zdecydowanie dłuższe, gdyż trwa aż 6 miesięcy i obejmuje 659 godzin zajęć. Realizowany jest obszerny program obejmujący również trzy moduły (podstawowy, kierunkowy i specjalistyczny), jednak zdecydowanie rozszerzone, gruntownie przygotowujące do roli oficera logistyki. Realizowane są zatem następujące cele:

- w szkoleniu podstawowym: opanowanie podstaw bojowego zachowania się i indywidualnego działania w zależności od sytuacji i sposobu oddziaływania przeciwnika, przygotowanie do realizacji podstawowych zadań ogniowych z wykorzystaniem etatowej broni strzeleckiej w postawie leżąc do celów stałych, opanowanie podstawowych umiejętności i wiedzy z zakresu szkolenia bojowego i logistycznego,
- w szkoleniu kierunkowym przekazanie wiedzy i ukształtowanie umiejętności praktycznych niezbędnych na stanowisku dowódcy plutonu w korpusie osobowym logistyki oraz przygotowanie do rozwiązywania problemów logistycznych w działaniach taktycznych,
- w szkoleniu specjalistycznym przekazanie wiedzy dotyczącej miejsca, roli i zadań Sił Zbrojnych RP w systemie obronnym państwa a także zasad funkcjonowania logistyki w SZRP, ze szczególnym uwzględnieniem podsystemu materiałowego, technicznego, transportu i ruchu wojsk, medycznego i infrastruktury wojskowej oraz wiedzy dotyczącej podstawowych pojęć z obszaru wsparcia przez państwo-gospodarza (HNS) a także Narodowych Sił Rezerwowych (NSR).

Kurs ten jest dedykowany osobom, które nigdy wcześniej nie pełniły służby wojskowej a zatem nie miały także możliwości złożenia przysięgi wojskowej. Dlatego właśnie pierwszy etap kursu tj. moduł podstawowy kończy się złożeniem przysięgi wojskowej. Dopiero po tym wydarzeniu rozpoczyna się kolejna faza szkolenia - moduł kierunkowy oraz specjalistyczny.

Na każdym z kursów odbywa się weryfikacja efektów szkolenia, osiągniętych przez uczestnika kursu na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i w ramach zajęć o charakterze praktycznym (w tym ćwiczeń, seminariów), a także zadań indywidualnych i prac wykonywanych przez słuchacza bez udziału nauczyciela akademickiego. Weryfikacja ta odbywa się w formie: egzaminów (ustnych i pisemnych), zaliczeń na ocenę, zaliczeń ogólnych, bieżących odpowiedzi na pytania kontrolne, kolokwium i sprawdzianów, opracowań indywidualnych. Ponadto, weryfikacja osiągniętych przez uczestnika kursu efektów szkolenia odbywa się podczas egzaminu na oficera, który kończy każdy kurs.

Na wszystkich kursach żołnierzy rezerwy obowiązują te same zasady, zgodne z obowiązującym porządkiem dnia. Słuchacze wcieleni w strukturę Batalionu Szkolnego uczestniczą w życiu wojskowym i nabywają niezbędną do funkcjonowania w tym środowisku wiedzę i umiejętności.

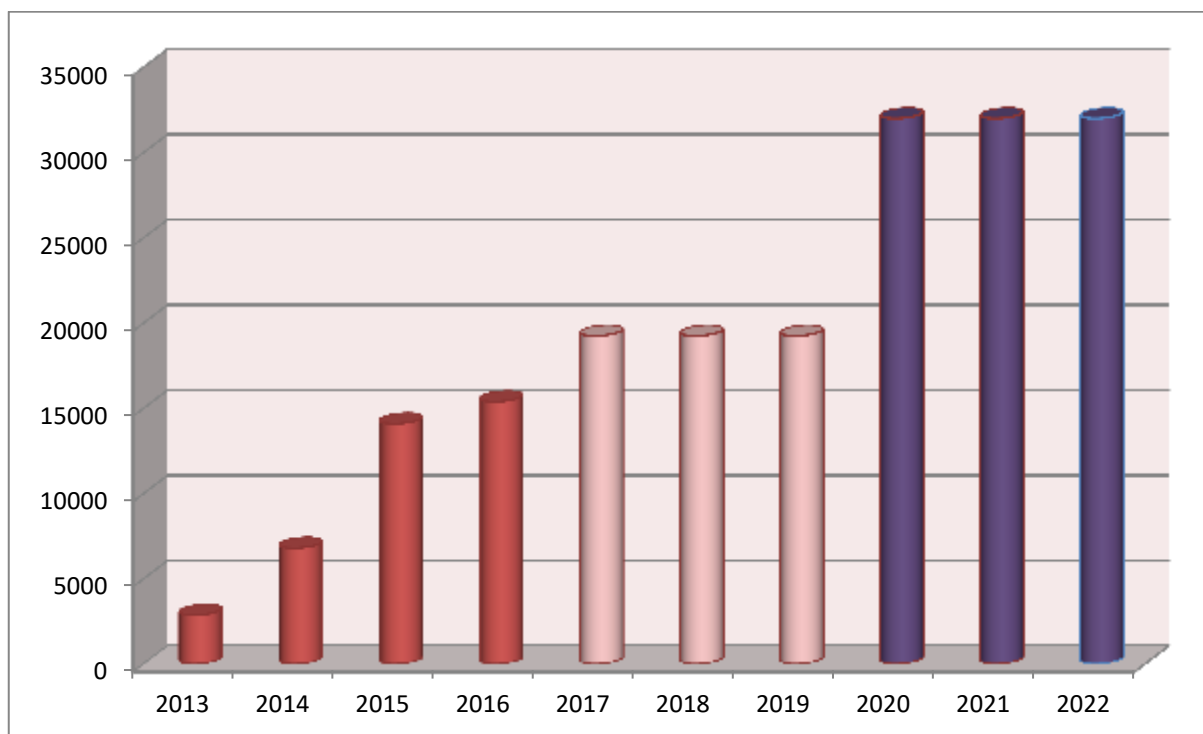
Zgodnie z ppkt 2 ww ustawy (Dz. U. 2012, Art. 98b) żołnierzy służby przygotowawczej na potrzeby korpusu podoficerów kształcą szkoły podoficerskie. Obecnie realizują to: Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu, Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie oraz Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce. Szkolenie w ramach służby przygotowawczej na potrzeby korpusu szeregowych, realizowane jest w centrach szkolenia i w wytypowanych przez Dowódcę Generalnego RSZ jednostkach wojskowych.

W kolejnych latach planuje się przeszkalać rocznie do 12 tys. ochotników na potrzeby wszystkich korpusów. Po zakończeniu takiego szkolenia oraz zrealizowaniu ćwiczeń wojskowych rotacyjnych w ramach NSR, żołnierze ci stanowią będą zasoby potencjalnych kandydatów do zawodowej służby wojskowej.

3. ĆWICZENIA WOJSKOWE ŻOŁNIERZY REZERWY

Szkolenie żołnierzy rezerwy zostało wznowione w 2013 r. na podstawie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2013 r. w sprawie wprowadzenia obowiązkowych ćwiczeń wojskowych. Obowiązek ten dotyczył w pierwszej kolejności jedynie żołnierzy rezerwy, jednak wskutek nowelizacji w 2015 r. wprowadzono taki obowiązek zarówno dla żołnierzy rezerwy posiadających nadane przydziały mobilizacyjne jak i żołnierzy rezerwy i osób przeniesionych do rezerwy niebędących żołnierzami rezerwy, którym planuje się nadać takie przydziały. Dotąd szkolenie żołnierzy rezerwy prowadzone było w znikomym wymiarze i dotyczyło ochotników (29 żołnierzy rezerwy w 2011 r., 180

żołnierzy rezerwy w 2012 r.), jednak od 2013 r. systematycznie wzrasta i taka tendencja przewidziana jest również w najbliższych latach (Rys. 4).

Rysunek 4. Szkolenie żołnierzy rezerwy stan obecny i prognoza.

Źródło: materiały wew. P1.

Służba wojskowa żołnierzy rezerwy w czasie, w którym nie były realizowane szkolenia w ramach ćwiczeń wojskowych dla żołnierzy rezerwy była jedyną formą służby, umożliwiającą szkolenie żołnierzy na potrzeby mobilizacyjne. Jest zatem istotnym aspektem szkolenia i przygotowania zasobów rezerw osobowych. Natomiast rozpoczęty w lipcu 2010 r proces naboru do NSR zaowocował jak dotąd złożeniem około 54 tys. wniosków, a w efekcie aż 43,5 tys. żołnierzy rezerwy otrzymało przydziały kryzysowe. Aktualny stan ewidencyjny żołnierzy NSR wynosi 11 228 (w tym oficerów – 399; podoficerów – 1 226; szeregowych – 9 603). W latach 2011-2015 przeszkolono ponad 48,7 tys. żołnierzy NSR w ramach ćwiczeń wojskowych rotacyjnych. Ponad 15,4 tys. żołnierzy NSR powołano do zawodowej służby wojskowej. Jest więc szkolenie w ramach NSR istotnym elementem kształtowania potencjału Polskich Sił Zbrojnych, ściśle związanym z procesem profesjonalizacji armii.

4. PODSUMOWANIE

Niniejsze opracowanie przedstawia jedynie wąski zakres zagadnień związanych ze służbą wojskową. Nie wyczerpuje ono tematu zarządzania rezerwami zasobów osobowych na potrzeby Sił Zbrojnych RP w pełnym zakresie, pozwala jednak na wstępną analizę problematyki, ukierunkowaną na zdobycie podstawowej wiedzy teoretycznej i praktycznej dotyczącej obronności, a także służby wojskowej. Spełnianie obowiązku obrony

Rzeczpospolitej Polskiej ma swoje normatywne podstawy w ustawie zasadniczej – Konstytucji RP. Jego umieszczenie w tak doniosłym dla społeczeństwa akcie normatywnym świadczy o przywiązywaniu do tej materii dużego znaczenia. Problem kurczących się zasobów przeszkolonych rezerw osobowych, które mogłyby zostać skierowane do pełnienia służby wojskowej w czasie kryzysu i wojny jest dość newralgiczny. Niezależnie od tego czy uda się zwiększyć liczbę żołnierzy rezerwy, należy dbać o to, by szkolenie rezerw odbywało się na możliwie najwyższym poziomie. W kwestii tej duże znaczenie mają uczelnie wojskowe i ośrodki szkolenia wojskowego, gdzie nurt naukowy spotyka się z problemami obronności kraju.

LITERATURA

- Plan i program kursu: Szkolenie ochotników w ramach służby przygotowawczej na potrzeby korpusu oficerów w ko logistyki dla kandydatów na oficerów w korpusie osobowym logistyki w ramach przydziałów mobilizacyjnych na stanowiska etatu czasu „W” jednostek wojskowych, Wojskowa Akademia Techniczna, Warszawa 2016
- Program kursu przeszkolenia kadr rezerwy – oficerskiego dla korpusu osobowego logistyki w grupie osobowej ogólnologistycznej specjalność ogólna, Wojskowa Akademia Techniczna, Warszawa 2015
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 15 czerwca 2015 r. w sprawie ćwiczeń wojskowych (Dz. U. 2015 poz. 950.).
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego pracodawcom zatrudniającym żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy za okres odbywania przez tych żołnierzy ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej (Dz. U. nr. 0 z 2015 r. poz. 842)
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie przydziałów kryzysowych (Dz. U. 2010 nr 76 poz. 497.)
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 września 2015 r. w sprawie zawierania kontraktów na wykonywanie obowiązków w Narodowych Siłach Rezerwowych (Dz.U.2015.1518)
- Rozporządzenie MON z dnia 12 marca 2010 r. w sprawie służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych (Dz.U.10.61.382 z późn. zm.).
- Rozporządzenie MON z dnia 6 września 2010 r. w sprawie służby przygotowawczej (Dz.U.10.170.1144 z późn. zm.).

- Ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1967 Nr 44 poz. 220.).
- Ustawa z dn. 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP Art. 108 (Dz. U. 2012 r. poz. 461 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U.10.90.593 z późn. zm.).
- Materiały wewnętrzne udostępnione przez WKU.
- Materiały wewnętrzne udostępnione przez P1.